



## Vildsvinsskador i skog och på betesmark

Vildsvinets kraftiga expansion var utgångspunkt för vår-/årsmötet i Skånes Skogs- och Betesvårdsförening. Under en heldag lades fokus på de eventuella skador som vildsvinen orsakar i skog och på betesmark framför allt genom bök. Även positiva effekter berördes .

### Osäkra skattningar av antal

Vildsvinet beräknas ha funnits i Sverige under flera tusen år så långt upp i landet som i Uppland; nu senast har det påträffats i Sälen. På 1700-talet försvann det helt, och först på 1940-talet etablerades arten igen men då i hägn. Genom spridning via rymningar och otillåten utsättning har man räknat med att det fanns ett hundratal frilevande djur kring 1980. Beräkningar pekade tio år senare på 1500 djur. Vid millennieskiftet antogs det finnas 15 000 frilevande vildsvin. Ökningen har därefter varit dramatisk inte bara i Sverige utan i hela Europa.

På 80-talet tjusades vi av fantastiska bokföryngringar, delvis tillkomna med hjälp av ett mindre antal vildsvin från hägn som *under en period* släppts in i och levtt i nytt hägn. Det var lätt att dra slutsatsen att om vi bara hade fler vildsvin, så skulle samma goda erfarenheter kunna delas av alla skogsägare. Kostnadsfri markberedning och föryngring! Gynnad ollonspridning! Ökad artrikedom! Trodde man. Nu finns det kanske 150 000 frilevande vildsvin i vårt land, och vad blev resultatet hittills?

### Vildsvinsskador i skogen

Ärligt talat är den svenska kunskapen om vildsvinsskador i skogen ”ganska risig”, sa dagens förste föreläsare Roger Bergström, Skogforsk. Detta beror naturligtvis till en stor del på att vi inte haft frilevande grisar särskilt länge sedan återetableringen. Bland de skador som brukar diskuteras finns bök- och rotskador på gran i unga bestånd och i nyplanteringar. Bök på skogsbilvägar, raserade dikeskanter, igensatta vägtrummor och förstörda stängsel. Stam- och rotskador på så kallade kliträd och eventuell spridning av rotröta.

### Vildsvin är opportunist

Arten är mycket anpassningsbar och finns i de mest skiftande miljöer. I Skåne tycks vildsvinen föredra blandbarrskog under större delen av året utom under sommaren, då de hellre håller till i lövskog. Den omfattande utfordringen gör att upp till 70 procent av födan kan komma därifrån. I övrigt äter svinen örter/växter och svamp och bara en liten del är animalisk föda. Valet av föda påverkas i hög grad av om det är ollonår (mer än 50 % kan

bestå av ollon) men också av säsong. Liksom rådjuren tycks vildsvinen helst äta på de mest vitala, högsta plantorna.

### **Bök och återbök**

Bök finns i princip i alla typer av mark och vegetation; men ojämnt fördelat. Lövskogsbestånd bökas mer än ren barrskog och mer under icke-växetsäsong, det vill säga från höst till tidig vår. Mer bök finns på ”frisk” mark, gärna örtrik och mindre på våt eller torr mark. Vilka effekter böket får på längre sikt är svårt att säkert svara på. Internationella studier är inte entydiga, menade Roger Bergström. Inledningsvis kan det se ut som om vildsvin har många positiva effekter på skogen. Han pekade dock på tendenser till återbök på samma områden som tidigare bökats och att arealerna då ofta blir större, men variationerna är stora. Återböken riskerar att motverka de goda effekterna. Det gör det också svårt att förutse eventuella tröskeffekter med tanke på täthet i viltstammen. Den viktigaste slutsatsen var att det i dagsläget inte finns anledning till stor oro över effekterna på skogsbruket. Inga vetenskapliga rapporter finns om ökad spridning av rottröta. Däremot efterlyste han en kraftigt ökad forskning på området.

### **Skador på vallodlingar och betesmarker**

Lite till mans har vi kanske sett i media eller upplever själv att lantbrukare som har EU-stöd kan få rejäla problem om vildsvin bökar upp betesmarker, vallodlingar och slättermarker. Stöden kan de facto dras in.

Tom Larsson från Länsstyrelsen berättade att ett av problemen i första hand finns på äldre vallar och att man rekommenderar lantbrukarna att så om vallarna oftare; vartannat till vart tredje år. Tendensen till återbök finns dock även i ny vall. Diskussion utbröt om skador på maskiner som orsakas av uppbökade stenar som gömmer sig i växande grödor. Enskilda markägare kan drabbas av stora ekonomiska förluster genom uteblivna skördar. Han uppmanade medlemmarna att kontakta fler jägare eller att jaga mer själva. Jakt har åtminstone en tillfälligt god effekt. Även elstängsel föreslogs.

I övrigt menade han att problemet med vildsvin förstorats upp i relation till länsstyrelsen, som inte drar in ett stöd omedelbart pga. bökningsskador. De som har stora skadeproblem av vildsvin uppmanades att meddela länsstyrelsen om villkoren för bidrag inte uppfylls. Det finns nämligen vissa möjligheter till hjälp inom ramen för EU-stöden.

### **Vildsvinsfarmarens erfarenheter**

Under eftermiddagens exkursion berättade ägaren till vildsvinsfarmen Sjunskaröd, Per-Ola Andersson, att han började i liten skala för 25 år sedan. Åtta år senare öppnades slakteriet. Därefter kom också jägare utifrån med sina djur.

Nu finns det 16 hägn och ett 20-tal suggor som vanligen får en och en halv kull per år med mellan fem och åtta kultingar i varje. Efter tre och en halv månad avskiljs smågrisarna från suggan. De får sedan leva tills de väger 70-80 kg (totalt 8 - 12 mån). Slaktvikten ligger då på 35 – 40 kg. Djuren utfodras huvudsakligen med pelleterat svinfoder.

Han påpekade vikten av att ett urtaget vildsvin kyls ner omgående. Inom tre timmar bör det vara sju grader annars varmjäser köttet inifrån. Lite sarkastiskt sa han att ”alla skjuter på en galt, sedan byter den kön när den dör”. Han menade att alldeles för många jägare felaktigt skjuter suggor med alldeles för många undanflykter. De överlevande ungdjuren parar sig sedan okontrollerat och vildsvinsstammen ökar ännu mer.

### **2010 års hederspriser delades ut**

Mötet inleddes med utdelning av två hederspriser. Skånska Dagbladets pris gick till ägaren av Söderåsens Forsgård, Ulrika Stengard-Olsson som bl a erbjuder ridsjukgymnastik till funktionshindrade i vacker miljö på den egna marken [www.soderasensforsgard.se](http://www.soderasensforsgard.se)

Föreningens eget pris gavs till ansvarig lärare för driften på Olahus gård, Ulf Petersson på Önnestadsgymnasiet för sitt engagemang, sin lyhördhet och effektivitet.

Läs mer om motiveringarna på [www.skogobete.se](http://www.skogobete.se)

Välkommen till nästa möte om hägnader!

*Lena Lannerheim*